

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Mgr. Marie Dorazilová

Připravenost mateřských škol na přijímání dvouletých dětí

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 5. 6. 2019

.....
Mgr. Marie Dorazilová

Na tomto místě děkuji PhDr. Jitce Petrové, Ph.D. za cenné rady, ochotu a pomoc při zpracování mé bakalářské práce. Velmi děkuji pedagogům mateřských škol z okresu Nový Jičín, kteří mi poskytli možnost provést výzkumné šetření. Poděkování patří také mé rodině, která mě ke studiu motivovala a podporovala. Mému manželovi Ing. Janu Dorazilovi děkuji za trpělivost, rady, pomoc a podporu nejen při zpracování této práce, ale po celou dobu studia.

V Olomouci dne 5. 6. 2019

.....
Mgr. Marie Dorazilová

Obsah

Úvod.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 Mateřská škola jako počátek celoživotního vzdělávání.....	8
1.1 Současná mateřská škola a kurikulární systém.....	8
1.2 Školský zákon a vzdělávání dvouletých dětí v MŠ.....	10
1.3. Další možnosti péče o dvouleté děti.....	10
2 Epocha dětství a její období.....	12
2.1 Specifika batolecího období.....	12
2.2 Vývoj hrubé a jemné motoriky dvouletého dítěte.....	12
2.3 Vnímání, myšlení a řeč dětí od dvou do tří let.....	13
2.4 Sociální vývoj dvouletého dítěte.....	14
3 Dvouleté dítě v prostředí MŠ.....	16
3.1 Prostředí MŠ.....	16
3.2 Vzdělávání dvouletého dítěte a RVP PV.....	17
3.3 Potřeby dítěte v MŠ a jejich naplňování.....	18
4 Opatření pro přijetí dvouletých dětí do MŠ.....	21
4.1 Materiální podmínky.....	21
4.3 Hygienické podmínky.....	22
4.4 Životospráva.....	23
4.5 Psychosociální podmínky.....	23
4.6 Personální podmínky.....	24
4.7 Organizace vzdělávání.....	24
5 Design výzkumného šetření.....	26
5.1 Výzkumný problém.....	26
5.2 Výzkumné otázky.....	26

5.3 Cíl empirické části práce.....	26
5.4 Metody výzkumného šetření.....	27
5.5 Charakteristika respondentů.....	27
5.6 Vlastní výzkumné šetření.....	28
5.7 Interpretace získaných dat.....	29
5.7.1 Materiální podmínky.....	30
5.7.2 Hygienické podmínky.....	31
5.7.3 Organizační podmínky.....	32
5.7.4 Personální podmínky.....	34
5.8 Shrnutí získaných výsledků.....	34
Závěr.....	37
Seznam použitých pramenů a literatury.....	39
Seznam zkratk.....	41
Seznam obrázků.....	42
Seznam příloh.....	43

Úvod

Téma bakalářské práce „Připravenost mateřských škol na přijímání dvouletých dětí“ reaguje na současnou situaci v preprimárním vzdělávání. Rodina ztrácí svou ritualizovanou podobu, zvyšuje se počet rodin založených bez uzavření manželství, mizí vícegenerační soužití a prodlužuje se délka doby strávené v pracovním procesu. Z toho důvodu mladé rodiny často nemají možnost zajistit péči o děti prarodiči. Současní prarodiče, na základě důchodové reformy, nemají do poměrně vysokého věku nárok na starobní důchod. Navíc je ve společnosti zaznamenána vysoká rozvodovost, nestabilita rodin, zvyšování životní úrovně a přibývání dvoukariérových manželství. Na základě všech těchto skutečností rodiče chtějí umístit své dítě do mateřské školy již od dvou let věku dítěte.

Rodinná politika umožňuje rodičům rozhodnutí pro délku rodičovské dovolené od dvou do čtyř let. Ovšem částka vyplácená státem je pevně stanovená na celou dobu rodičovské dovolené. Rodiče tedy stojí před rozhodnutím, kolik času s dětmi na rodičovské dovolené stráví a za jak dlouho rodičovský příspěvek vyčerpají. Při rozhodnutí zůstat na rodičovské dovolené 4 roky bude měsíční čerpaná částka velmi nízká. Mnoho rodičů nechce podstoupit snížení životní úrovně rodiny a volí nejkratší dobu čerpání – 2 roky. Dvouleté dítě se poté snaží umístit do mateřské školy. Zde vyvstává otázka, zda jsou mateřské školy pro přijetí dvouletých dětí připraveny. A právě touto problematikou se budeme v naší práci zabývat.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a empirické. První část přináší poznatky a fakta, na které bude navazovat empirická část.

Teoretická část této práce si klade za cíl popsat optimální podmínky ke vzdělávání dvouletých dětí. Pro vytvoření takových podmínek je třeba přijmout určitá opatření, která doporučuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Uzpůsobení podmínek pro vzdělávání je však plně v kompetenci ředitele školy. Nejprve se tedy věnujeme mateřské škole jako první instituci v životě člověka na cestě za vzděláním. Poté popisujeme dětství z hlediska vývoje, zaměřujeme se především na část batolecího období dítěte, tedy druhého a třetího roku věku dítěte. Ve třetí kapitole je popisováno vyhovující a smysluplné prostředí, do kterého dvouleté dítě vstoupí. Tato kapitola také pojednává o vzdělávání dvouletého dítěte v mateřské škole a jeho specifických potřebách. V závěru teoretické části práce se dostaneme k podmínkám, které je třeba vytvořit v rámci příprav na vstup dvouletého dítěte do mateřské školy.

Hlavním cílem empirické části práce je zjistit výzkumným šetřením, zda mateřské školy s dvouletými dětmi splňují podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny. Mnoho rodičů v dnešní době zvažuje, zda své dvouleté dítě umístí do mateřské školy a vrátí se zpět do zaměstnání či se bude věnovat svému dítěti déle. Přizpůsobení podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí by pro ně mohlo představovat rozhodující impulz.

V následující části bakalářské práce bude popsáno výzkumné šetření. Zjistíme, zda mateřské školy s dvouletými dětmi mají odpovídající podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny. Nejdříve popíšeme design výzkumného šetření, který bude zahrnovat výzkumný problém, cíl empirické části práce a výzkumné otázky. Dále budeme charakterizovat respondenty a popíšeme metody použité ve výzkumném šetření. Získaná data budeme následně interpretovat. V závěru práce výsledky výzkumného šetření shrneme.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Mateřská škola jako počátek celoživotního vzdělávání

V okamžiku vstupu do mateřské školy (MŠ) se dítě vydává na dlouhou cestu, na cestu za vzděláním. Je důležité, abychom udělali všechno pro to, aby jeho cesta byla co nejdelší – celoživotní.

Šmelová a kol. (2013) uvádí, že vzdělávací politika v České republice vychází z přesvědčení o nutnosti celoživotního vzdělávání, na jehož počátku stojíme právě v mateřské škole. Období předškolního vzdělávání není příliš dlouhé, ale poznamenává dítě na celý život. Pro dítě představuje první velkou změnu, první životní zkoušku. Dítě si musí zvyknout na několik nových skutečností. Na skutečnost, že již nebude samo či pouze obklopeno svými sourozenci. Dostává se do nové sociální skupiny mezi své vrstevníky. Mezi ostatními dětmi si musí najít kamarády, aby do mateřské školy chodilo rádo. Další novou skutečností, která se váže ke vstupu do MŠ je fakt, že zde vládne smysl pro pořádek a řád. Do života dětí vstupuje nová autorita - učitel.

Výchovně vzdělávací proces je v dnešní době založen na principech osobnostně orientované pedagogiky. Respektuje individualitu jedince, jeho potřeby a vývojová specifika. Zaměřuje se na rozvoj osobnosti každého dítěte. MŠ se snaží o vytváření pozitivních vztahů a o to, aby děti chápaly svět jako dobrý (Koťátková, 2014, s. 9).

Učitel, při své práci v současné MŠ vychází z několika dokumentů. V následující kapitole se tedy pokusíme zmapovat současný stav mateřských škol z hlediska kurikulárních dokumentů jako výchozích pilířů současného vzdělávání v MŠ.

1.1 Současná mateřská škola a kurikulární systém

Přijetím školského zákona v roce 2004 byly oficiálně zavedeny změny, které se postupně od roku 1989 transformovaly do určité podoby. V platnost vstoupilo dvoustupňové kurikulum, které existuje na úrovni státní a školní. Výchoziskem vzdělávání v mateřských školách je v současné době Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV), který představuje státní úroveň současného kurikula.

Zavedení RVP PV byla poskytnuta MŠ velká míra autonomie a možnost profilace. Zároveň však vymezuje jasná pravidla, kterými se musejí MŠ řídit (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 66).

Vzdělávací obsah RVP PV je koncipován jako vnitřně propojený celek, který svým integrovaným a činnostním zaměřením odpovídá specifické předškolnímu období. Vymezuje základní vzdělávací oblasti, ve kterých je vzdělávací obsah přesněji koncipován. Každá oblast zahrnuje tři kategorie, které jsou vzájemně propojeny. Jsou to dílčí cíle, vzdělávací nabídka a očekávané výstupy s předpokládanými dílčími výsledky, které vyjadřují to, co dítě obvykle na konci předškolního období dokáže (Opravilová, 2016). Vzdělávací obsah je hlavním prostředkem vzdělávání dítěte v MŠ, je uspořádán do pěti oblastí: biologické (Dítě a jeho tělo), psychologické (Dítě a jeho psychika), interpersonální (Dítě a ten druhý), sociálně-kulturní (Dítě a společnost) a environmentální (Dítě a svět).

Výstupy v současném vzdělávání reprezentují tzv. klíčové kompetence, které představují soubor vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince ve společnosti. RVP PV (2018) definuje pro etapu předškolního vzdělávání kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální a páté kompetence jsou činnostní a občanské. Přičemž každá kompetence představuje soubor prakticky využitelných výstupů.

RVP PV uvádí, že soubor klíčových kompetencí je ideálem, ke kterému většina dětí nedospěje a dospět ani nemůže. Doplnuje, že smyslem klíčových kompetencí není dosažitelnost dětmi, ale udává učitelům představu, kam má směřovat a o co má usilovat.

Z RVP PV vychází školní vzdělávací program (ŠVP), který si vytváří všichni pedagogové školy sami na základě očekávaných výstupů a cílů dle RVP PV. Vzdělávací obsah RVP PV tedy slouží učitelům jako východisko pro přípravu vlastní vzdělávací nabídky, kterou si učitel formuluje ve školním (třídním) vzdělávacím programu. Formuluje si ji tak, jak ji bude dětem předkládat, v podobě integrovaných bloků. Toto je jediný požadavek společný všem vzdělávacím programům vytvářeným na školní úrovni. Jakým způsobem školy vzdělávací obsah RVP PV pojmu a realizují, v tom mají velkou volnost (RVP PV, 2018).

Na úrovni MŠ tedy pracujeme se ŠVP. Na základě ŠVP si již učitelé sami tvoří třídní vzdělávací program (TVP). Tvoří si jej ti učitelé, kteří budou v daném roce s určitou třídou pracovat. TVP tvoří určitý pracovní plán učitele konkrétní třídy, který je otevřený a postupně dotvářený pedagogem.

1.2 Školský zákon a vzdělávání dvouletých dětí v MŠ

Předškolní vzdělávání je legislativně ukotveno v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve vznění pozdějších předpisů.

Definuje, podmínky pro přijímání dětí do MŠ takto: „*Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Dítě mladší 3 let nemá na přijetí do mateřské školy právní nárok. Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte, je předškolní vzdělávání povinné, není-li dále stanoveno jinak.*“

Tímto se, alespoň na čas, uzavírá dlouholetá debata o tom, zda budou mít ředitelé MŠ povinnost přijímat dvouleté děti k předškolnímu vzdělávání. K této skutečnosti mělo dojít v roce 2020. V roce 2018 ovšem vyšlo v platnost, že bude i nadále zcela v kompetenci ředitele MŠ, zda dvouleté dítě do MŠ přijme či nikoliv.

1.3. Další možnosti péče o dvouleté děti

V předchozí kapitole jsme uvedli, že je zcela v kompetenci ředitele, zda dvouleté dítě do MŠ přijme či nepřijme. Rodičovskou dovolenou je však možno čerpat v rozmezí dvou až čtyř let věku dítěte. Pokud se rodič rozhodne pro nejkratší možné období, vyvstává zde otázka, kde bude dítě po dobu matčiny nepřítomnosti. Proto je potřeba již předem dostatečně promyslet, zda je opravdu nutné využít pouze nejkratší možné období čerpání rodičovské dovolené. Pokud ano, musí rodiče zvážit, zda jsou schopni zajistit péči o dvouleté dítě.

Splavcová, Kropáčková (2016) nabízí přehledný výčet možností péče o dvouleté děti:

- *„příbuzenská výpomoc – neprofesionální*
- *sousedská výpomoc – neprofesionální*
- *nedotovaná individuální péče na principu volné živnosti (např. chůva)*
- *nedotovaná institucionální péče na principu vázané živnosti – péče o děti do tří let v denním režimu (např. soukromé jesličky)*
- *dětské skupiny“*

Možností péče o dvouleté děti je tedy několik, ale ne všechny si mohou rodiče dovolit. Za nedotovanou profesionální péči si musí rodiče připlatit, protože se jedná o soukromé poskytovatele. V případě vázané živnosti je vyžadována odborná kvalifikace osob pečujících o děti, ale v případě volné živnosti nikoliv.

Dětská skupina je nejnovější způsob poskytování péče o děti batolecího období. Jedná se o službu sociální, ne vzdělávací. Činnost pečujících osob je založena na hlídání dětí a péči o ně. Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) připravilo možnost podpory vstupních nákladů pro zřízení dětských skupin z prostředků Evropského sociálního fondu České republiky (Splavcová, Kropáčková). Tomuto typu služby se nyní

dostává velkého rozmachu, protože MPSV eviduje každoročně nárůst jejich počtu. Je to organizace, jehož zřizovatelem může být nestátní neziskové organizace (např. církve), vysoké školy, obce, kraje nebo zaměstnavatel (právnícká i fyzická osoba). Poskytovatel musí splňovat kvalifikační předpoklady, vést evidenci dětí a také sepsat s rodiči smlouvu o poskytované službě.

2 Epocha dětství a její období

Člověk, od početí do stáří, prochází několika vývojovými obdobími, přičemž každé období se vyznačuje určitými specifickými znaky. Helus (2018, s. 266) vývojovým obdobím nadřazuje termín vývojové útvary tzv. epochy. Rozlišuje epochu prenatalního věku, dětství, mládí, dospělosti a epochu stáří. Pro účely této práce je pro nás důležitá epocha dětství, kterou dále rozděluje na období novorozenecké a kojenecké, období batolecí, období předškolní a období mladšího školního věku. Dítě ve věku 2 – 3 let spadá do období batolete.

V této kapitole se pokusíme o nastínění specifik vývoje batolecího období. Rozvedeme vývoj motoriky, stejně jako vnímání, myšlení a řeč batolat. V závěru kapitoly se budeme zabývat sociálním vývojem tohoto období dítěte.

2.1 Specifika batolecího období

Podle Pulkkien (2010, s. 12) průběh vývoje v batolecím věku probíhá většinou v určitém pořadí, přitom každé dítě má své individuální tempo. Uvádí rovněž, že přibližně každé desáté dítě přeskóčí určitý vývojový stupeň nebo ho dosáhne v úplně jinou dobu než dítě jiné. Učení závisí také na podmínkách a přístupu dospělých.

Tělesný rozvoj se postupně zpomaluje. Dítě nabírá na váze a povyroste o necelých 20 cm. Potřebná doba spánku se postupně snižuje.

V tomto období dítě začíná navykat na osobní hygienu a učí se obsloužit sebe samo. Koncem druhého roku je dítě schopno ovládat vyprazdňování a říct si o tuto potřebu. Vyprazdňování se tak dostává pod psychickou kontrolu. Neznamená to ovšem, že v tomto období již nemůže tento návyk selhat (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 61).

Dítě se snadno a rychle unaví, potřebuje časté svačinky a více přestávek na odpočinek, než dítě starší.

Rozvíjí se také sebeuvědomění dítěte, které úzce souvisí s jeho aktivitou, utvářením postojů návyků a zájmů v průběhu života.

2.2 Vývoj hrubé a jemné motoriky dvouletého dítěte

Většina dětí je ve dvou letech, z hlediska hrubé motoriky, zcela samostatné. Dokáže chodit, dokonce i po schodech, běhat, manipulovat s věcmi. Podá si, co potřebuje. Velmi nepozorovaně se dokáže přemístit tam, kde to dospělý nečeká. Z důvodu nezkrotné touhy po objevování se snaží manipulovat s předměty, se kterými manipulují dospělí.

Podle Gregora, Kropáčkové (2016, s. 93) hraje rozvoj motoriky velmi důležitou roli pro vývoj řeči, poznávacích schopností a sociálního chování. Tvrdí, že u dětí s narušeným vývojem hrubé motoriky lze spatřovat také opoždění ve vývoji řeči. Naopak to, že většina dětí se naučí chodit přibližně v jednom roku, se projevuje také v jejich slovní zásobě.

Rozvoji hrubé motoriky také napomáhají hračky stimulující pohyb jako je házení, tahání, koloběžka, tříkolka a další hračky pro pohyb ve vodě i na sněhu. Hračky pro senzomotorický rozvoj jsou náročnější na manipulaci, ale slouží k upevnění a procvičení různého držení ruky, paže a koordinace obou rukou (Opravilová, 2016).

Stejně jako u hrubé motoriky, tak u jemné motoriky dochází kolem druhého roku dítěte k velkému pokroku. Dítě si fixuje uchopovací návyky. Začíná se učit držet psací náčiní a je schopno malovat své první kresby. Podle Warner (2015, s. 143) je právě nekontrolované malování dvouletých dětí na velké archy papíru velmi důležité pro rozvoj jemné motoriky. Připomíná, že je to také výborný prostředek pro vyjádření emocí i přesto, že se jedná o prvotní stádium čáranic. V tomto období je potřebné navozovat správný špetkový úchop psacího náčiní. Nevhodné uchopení by se v pozdějším věku mohlo těžko odbourávat.

Vývoj jemné motoriky také velmi úzce souvisí s vývojem řeči. Normální vývoj jemné motoriky předpokládá normální vývoj řeči. Naopak opožděný vývoj jemné motoriky jde ruku v ruce s opožděným vývojem řeči.

2.3 Vnímání, myšlení a řeč dětí od dvou do tří let

Základem poznávací činnosti dítěte je bezprostřední smyslový kontakt se skutečností, vnímání. Poznávání světa a rozvoj jeho osobnosti probíhá bezpochyby prostřednictvím všech jeho smyslů. Ve dvou letech věku dítěte je upřednostňován kontakt dotekový, ale nemalý význam pro poznávání mají také ostatní smysly (Šimíčková-Čížková, 2008, s. 62). Podle Koťátkové (2014, s. 24) propojením chuti, zraku, sluchu a hmatu se vytvářejí stěžejní poznávací zdroje. V dnešní době virtuálních a mediálních vymožeností by mělo být apelováno na důležitost mnohostranného smyslového poznávání. Není tedy vhodné dva sourozence posadit před televizi nebo počítač. Starší dítě může mladšímu během hry předávat spoustu nových zkušeností nenásilně a spontánně.

Ke konci druhého roku o sobě dítě poprvé promluví jako o „já“. Do té doby o sobě mluvilo ve třetí osobě, tedy označovalo se svým jménem. To, že dítě o sobě promluví jako „já“ je výrazem jeho probouzející se autonomie, tendence sebeprosazení. Nedlouho potom dítě poprvé vysloví své „já sám“, čímž touhu po sebeprosazení zcela zdůrazní (Helus, 2018, s. 274).

Důkazem rychlého vývojového tempa u dítěte může být vývoj řeči v průběhu dvou let věku. Dítě si uvědomuje, že každá věc má své jméno a učí se je pojmenovávat. Již ve věku dvou až tří let zná dítě okolo 900 slov. Po druhém roce dokáže dítě vytvořit krátkou větu a v ní užít také skloňování. Svět pojmenování dítěti otevírá novou úroveň sblížování, to se odráží na kvalitě vztahů s okolím. Aktivizováním slovní zásoby dětí jsou položeny základy k zvládnutí řeči. Velmi zábavné a vhodné pro rozvoj slovní zásoby jsou pro děti rytmické říkanky (Helus, 2018, s. 274).

Nezbytné pro podporu vývoje řeči dětí je, aby na ně lidé mluvili, již od novorozeneckého období. A nejen mluvili, ale také zpívali, vyprávěli a četli. Je velice vhodné, aby děti měly k dispozici knihy, v batolecím věku především leporela. Děti si je mohou prohlížet, učí se vyprávět a zároveň také naslouchají čtenému (Splavcová, Kropáčková, 2016).

2.4 Sociální vývoj dvouletého dítěte

Sociální vývoj dvouletého dítěte postupuje v souladu s novou skutečností a to, že dítě přichází do kontaktu s širším okolím. Doposud bylo obklopeno převážně svou rodinou. Nyní přichází do styku se svými vrstevníky. Taková setkání se obvykle odehrávají v parku, na hřišti, u lékaře nebo v obchodě. Obvykle jde o náhodná setkání zprostředkovaná rodiči. Děti přitahují jejich vrstevníci. Navazování kontaktů s kamarády je ovšem zcela individuální a záleží na každém z nich, jak rychle a intenzivně vztahy naváže. Opravilová (2016) uvádí, že setkávání dětí se svými vrstevníky pro ně představuje cenné zkušenosti, které jim umožní další socializaci a emancipaci.

Podle Gregora, Kropáčové (2016, str. 114) se ani tyto vztahy neobejdou bez konfliktů. Dvouleté dítě totiž zpravidla zaujme více hračka jiného dítěte než samo dítě. Hračku se snaží získat za každou cenu, a tím dojde k prvním konfliktům. Batole si nejprve hraje vedle svých vrstevníků, poté zkouší - co se stane, když druhému vezme hračku. Tímto způsobem se dítě učí rozlišovat rozdíl mezi můj-nemůj. Tato skutečnost je důležitým milníkem k dosažení další úrovně ve vývoji dítěte. Nejedná se tedy o projev sobectví batolete, ale jde o učení se rozlišování rozdílů mezi vlastním a cizím předmětem.

Šimíčková-Čížková a kol. (2008) spatřují jako důležitou sociální činnost dětí hru. Dostávají se tak do styku se svým okolím, stejně jako získávají nové poznatky o sobě. Začínají si formovat obraz o sobě, sebeuvědomění a také se osamostatňují. Dítě není schopno odhadnout své možnosti, a proto se setkává s neúspěchy, na které reaguje vzdorovitostí.

Opravilová (2016) rovněž vysoce hodnotí význam hry v životě dítěte. V tomto období je hra vedoucí činností, přičemž zpočátku ani neví, že si hraje. Hraje si, protože mu tato činnost přináší radost. Přičemž cíl hry je obsažen v samotné činnosti. V úsilí, pozornosti a zkušenostech, které hrou získává. Poskytuje dítěti citové uspokojení a celkově ovlivňuje jeho vývoj. Dospělí však někdy dětským hrám nerozumí. Dítě opakuje určitou činnost, bere a pak zase odkládá různé věci, okolí nevnímá. Zdá se, že jedná bezcíleně. Pro dítě však každá hra něco znamená, má pro něho smysl, který nám dospělým může zůstat skrytý. Hra se tak stává nepostradatelnou činností, při níž se dítě obvykle neučí ničemu konkrétnímu, učí se hrát si. Během hry postupuje svým vlastním tempem. Cíl hry se pro něho může měnit, není totiž tak důležitý jako cesta, kterou k němu dojde. Tento proces dítěti přináší individuální zkušenost, která tvoří základ přirozeného a nenásilného učení v nejširším slova smyslu.

3 Dvouleté dítě v prostředí MŠ

Zařazení dvouletého dítěte do mateřské školy pro něj představuje jednu z prvních sociálních zkušeností. Počátek socializace jedince je připisován početí a pokračuje dále v rodině, ve které dítě vyrůstá. Nejpevnější vazba vzniká mezi dítětem a osobou, která o něj většinu času pečuje, obvykle jde o matku. Čím je dítě mladší, tím více času je doma, kde má své blízké osoby, své věci a hračky. Doma se cítí bezpečně a dobře. Z těchto důvodů má rodina a domov rozhodující vliv na vývoj dítěte v jakémkoliv věku (Kořátková, 2015).

Dítě se velmi těžko odpoutává od matky, a tím vzniká silná vazba na jinou dospělou osobu, kterou potká v MŠ. Učitel se tak v této chvíli stává zástupcem rodiče, jistotou a oporou dítěte (RVP PV, 2018). Jeho úkolem je vytváření optimálního prostředí, založeném na dostatečném množství různorodých a přiměřených podnětů, které povedou k rozvoji dítěte. Stejně tak jako učitel respektuje potřeby a zájmy mezi věkovými rozdíly dětí tříletých, čtyřletých, pětiletých a šestiletých, nebude tomu jinak ani v případě dvouletých dětí (Kořátková, 2015).

Dítě v MŠ přijímá nové vzorce chování, vymezuje si vlastní prostor a bezpochyby přijímá nové role. Vytváří si první vztahy se svými vrstevníky (RVP PV, 2018).

3.1 Prostředí MŠ

Jak již bylo uvedeno výše, vstup do MŠ pro dítě představuje značnou zátěž. Proto je třeba připravit podnětné a láskyplné prostředí, které pomůže dítěti tento životní milník překonat.

Bečková (2008) uvádí, že hlavním úkolem učitelky MŠ je vytvoření prostředí naplněné pohodou a vstřícnou atmosférou. V neposlední řadě nabízí dítěti dostatečné množství podnětů pro jeho rozvoj. Respektuje jeho individuální schopnosti a možnosti a vede dítě k navazování zdravých vztahů s vrstevníky. Tyto vztahy mají být založeny na vzájemné spolupráci a toleranci. Prostředí, do kterého dítě vstoupí tedy závisí především na pedagogickém taktu a profesní úrovni pedagoga. Práce pedagoga je posláním, ve kterém musí přijímat určité role. Šmelová (2006) stanovila několik rolí, do kterých RVP PV staví učitele MŠ:

- „*role ochránce a poskytovatele odborné péče*
- *role zprostředkovatele poznatků a zkušeností*
- *role poradce a iniciátora*
- *role manažera*
- *role diagnostika a klinika“*

3.2 Vzdělávání dvouletého dítěte a RVP PV

Předškolní období je velmi důležitou etapou ve vývoji člověka. Je to období, kdy se utváří celoživotní návyky, postoje a respektování určitých pravidel ve společnosti. Aby došlo ke zdravému upevnování těchto návyků, je nutné pro to vytvořit vhodné podmínky. Tyto podmínky pro vzdělávání musí být adekvátní věku dítěte. Dvouleté dítě bude určitě potřebovat více individuální péče a spánku, než dítě starší. RVP PV (2018) doporučuje pro vzdělávání dvouletých dětí tyto podmínky:

- „*Mateřská škola je vybavena dostatečným množstvím podnětných a bezpečných hraček a pomůcek vhodných pro dvouleté děti.*
- *Ve třídě s věkově homogenním uspořádáním pro dvouleté děti je použito více zavřených, dostatečně zabezpečených skříněk k ukládání hraček a pomůcek než ve třídě s věkově heterogenním uspořádáním. Tím je zajištěna bezpečnost dětí a předkládání přiměřeného množství podnětů pro tyto děti.*
- *Ve věkově heterogenní třídě jsou pro zajištění bezpečnosti jiným způsobem zneprístupněny bezpečnost ohrožující předměty. Ve třídě jsou nastavena dětem srozumitelná pravidla pro používání a ukládání hraček a pomůcek.*
- *Prostředí je upraveno tak, aby poskytovalo dostatečný prostor pro volný pohyb a hru dětí, umožňovalo variabilitu v uspořádání prostoru a zabezpečovalo možnost naplnění potřeby průběžného odpočinku.*
- *Mateřská škola je vybavena dostatečným zázemím pro zajištění hygieny dítěte.*
- *Šatna je vybavena dostatečně velkým úložným prostorem na náhradní oblečení a hygienické potřeby.*
- *Je zajištěn vyhovující režim dne, který respektuje potřeby dětí (zejména pravidelnost, dostatek času na realizaci činností, úprava času stravování, dostatečný odpočinek).*
- *Mateřská škola vytváří podmínky pro adaptaci dítěte v souladu s jeho individuálními potřebami.*
- *Dítěti je umožněno používání specifických pomůcek pro zajištění pocitu bezpečí a jistoty.*
- *Vzdělávací činnosti jsou realizovány v menších skupinách či individuálně, podle potřeb a volby dětí.*
- *Učitel uplatňuje k dítěti laskavě důsledný přístup, dítě pozitivně přijímá.*
- *V mateřské škole jsou aktivně podněcovány pozitivní vztahy, které vedou k oboustranné důvěře a spolupráci s rodinou.“*

3.3 Potřeby dítěte v MŠ a jejich naplňování

Na základě vzdělávání v MŠ dle principů RVP PV, kde je kladen důraz na specifika každého jednotlivce, na individualitu jednotlivce, na přání a potřeby jedince, je na místě rozvést základní lidské potřeby. Nejdříve vyjdeme z obecného modelu uspokojování lidských potřeb A. Maslowa a poté budeme potřeby blíže specifikovat do prostředí MŠ.

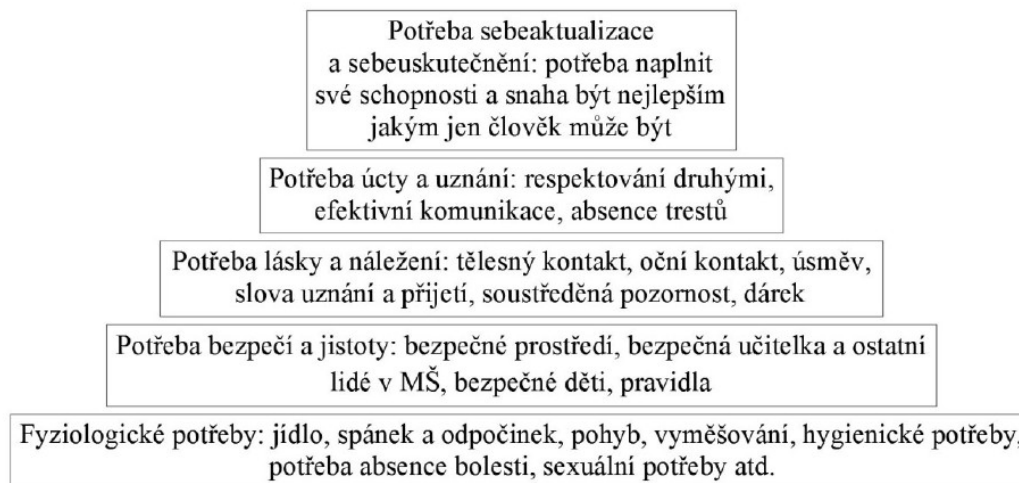
Maslowova pyramida tvoří pět pater, přičemž předpokladem pro uspokojení potřeb vyšších, je uspokojení těch na nižším stupni.

Obrázek č. 1 Maslowova pyramida potřeb

Velké množství dětí v MŠ tráví přes den většinu času, proto je pro dítě toto prostředí jedním z nejdůležitějších. Stěžejním úkolem MŠ je tak uspokojování základních lidských potřeb prostřednictvím dostatečného a přiměřeného množství podnětů a především působením pedagoga.

Výše jsme nastínili obecné schéma Maslowovy pyramidy. Nyní tuto pyramidu budeme blíže konkretizovat a prakticky aplikovat uspokojování lidských potřeb v prostředí MŠ. Svobodová (2010) vytvořila podrobnější pyramidu aplikovatelnou právě do MŠ, kterou přinášíme níže.

Obrázek č. 2 Naplňování potřeb v MŠ

Podle Svobodové a kol. (2010) je nejdůležitější nejprve naplnit fyziologické potřeby. Navrhuje příjemné prostředí pro odpočinek, vhodnou motivaci k jídlu, dostatečný pohyb či poskytnutí dostatečného soukromí při vyměšování.

K uspokojení potřeby bezpečí je nutné zázemí bezpečného prostředí. Svobodová a kol. (2010) zde zahrnuje také tvoření společných pravidel a důraz klade na roli učitelky, kterou nazývá bezpečná učitelka. To je ta, která děti informuje o svých emocích, nepoužívá ironické poznámky a dětem důvěřuje.

Navozením pocitu jistoty, stálosti, respektování řádu a systému pravidel, tedy uspokojením potřeby bezpečí, je možno uspokojovat potřebu lásky a náležitosti. Potřeba sounáležitosti je v MŠ založena na vztazích mezi dětmi navzájem, mezi dětmi a pedagogem, na začlenění do skupiny vrstevníků a především na kladném přijetí dítěte do kolektivu (Bečková, 2008). Uspokojení této potřeby je charakteristické vzájemnou úctou. Úctou k ostatním lidem, stejně tak jako k sobě samému. Zde má významný vliv role učitele a jeho respektování ostatních. Jde o respekt a láskyplnou akceptaci každého jedince. Dítě, které nemá dostatečně naplněnou potřebu lásky (mohou to být děti, které častěji ubližují jiným), je třeba více chválit a hledat v něm jeho pozitivní stránky osobnosti.

Podstatou potřeby sebeaktualizace a sebeuskutečnění dítěte je podle Bečkové (2008) sebedůvěra a sebeúcta, která je postavena mimo jiné na jeho samostatnosti, nezávislosti, poznání krásy, pravdy a spravedlnosti.

Jinou teorii naplňování potřeb v MŠ zpracovala Krejčová a kol. (2015), která uvádí, že dítě potřebuje ke zdravému vývoji především lásku, vřelost, přijetí, sympatii a citovou podporu.

Doplňují, že pokud nejsou uspokojeny tyto základní potřeby, následek je horší než nedostatečné množství podnětů a hraček.

4 Opatření pro přijetí dvouletých dětí do MŠ

V současné době stoupá počet dvouletých dětí v MŠ. Je to dáno možností volby čerpání dvouleté rodičovské dovolené. Přičemž pedagogové, psychologové i samotní rodiče si uvědomují nezastupitelnost rodiny. Současné rodiny se však v mnoha případech snaží sladit rodinné i pracovní povinnosti. K tomu, aby se dítě zdárně rozvíjelo a využívalo celého svého potenciálu, cítilo se bezpečné a neohrožené, aby byly naplňovány jeho potřeby, potřebujeme zavčas připravit podmínky v MŠ, které jsou přiměřeny tomuto věku (Kropáčková, Splavcová, 2017). Za tímto účelem byl vydán v roce 2017 Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT ČR) Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole (Informační materiál MŠMT ČR). Cílem tohoto dokumentu je poskytnout pedagogům dostatečné množství informací týkajících se vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let. Shrnuje opatření, která je třeba učinit pro vytvoření optimálních podmínek vzdělávání dětí od dvou let. Jako žádoucí je provést inovace vnitřních předpisů MŠ, ŠVP a školního řádu. Připomíná, že uzpůsobení podmínek je plně v kompetenci ředitele MŠ.

Informační materiál MŠMT ČR (2017) uvádí, že pro vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let je třeba ve škole přijmout opatření, která se týkají bezpečnostního zajištění, hygienických, psychosociálních, věcných a personálních podmínek, opatření týkající se životosprávy včetně stravování, organizace vzdělávání, obsahu vzdělávání, financování i spolupráce.

4.1 Materiální podmínky

Uzpůsobení věcných podmínek k přijetí dvouletých dětí do MŠ se týká především hraček a didaktických pomůcek, které jsou nevhodné pro děti do tří let. Tato informace bývá zpravidla uvedena na obalu výrobku. RVP PV (2018) s touto problematikou počítá a uvádí, že věcné podmínky MŠ jsou vyhovující, jestliže vybavení hračkami odpovídá počtu dětí i jejich věku. Doplňuje také, že vybavení by mělo být průběžně obnovováno, doplňováno a plně využíváno.

V RVP PV (2018) můžeme nalézt v jistém smyslu rozporuplné tvrzení vypovídající o umístění hraček tak, aby je děti dobře viděly, mohly si je samostatně brát a zároveň se vyznaly v jejich uložení. Rozpor lze spatřovat v uspokojování potřeb dětí raného věku poskytováním přiměřeného množství podnětů. Splavcová, Kropáčková (2018) poukazuje na bezpečnost dětí a nevhodnost ponechávat všechny hračky a pomůcky v dosahu dětí raného věku. Příliš mnoho hraček působí na dvouleté dítě rušivě. Bez zaujetí bude jednotlivé hračky vytahovat, následně

odkládat a v konečném důsledku si na hraní nevybere žádnou z nich. V homogenní skupině dětí doporučují časté využívání dobře zabezpečených skříněk a malé množství volně přístupných hraček občas obměnit. Kropáčková, Splavcová (2016) udělují radu nevyměňovat všechny hračky najednou, ale po částech. Zdůvodňují to naplňováním potřeby stálosti, aby dětem zůstaly stále na očích některé hračky, které znají.

MŠ nebudou muset zřizovat samostatné herny pro dvouleté děti ani vyřazovat žádné hračky. Pouze rozšíří vybavení vhodné pro děti raného věku. Hračky, které již MŠ mají musí pedagogové posoudit z hlediska vhodnosti pro nejmladší děti. Ohled musí být brán také na stavebnice s malými částmi, které by mohly dvouleté děti pozřít nebo vdechnout. Možné a žádoucí je si informace o hračce vyhledat na internetu (Informační materiál MŠMT, 2017).

K určitým změnám by mělo dojít také v organizaci nábytku a zařízení, aby vyhovovalo ontogenetickým požadavkům. Bude muset být vyčleněna skříň na uložení hygienických potřeb (jako jsou pleny, vlhčené ubrousky, atd.) .

4.3 Hygienické podmínky

MŠ, která bude vzdělávat dvouleté děti, může vybavení rozšířit o dětské nočníky. Podle vyhlášky o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých č. 410/2005 Sb. podle přílohy č. 1 odstavce 4 lze počet záchodových míst z jedné třetiny nahradit nočníky (jedna záchodová mísa připadá na 5 dětí).V případě používání dětských nočníků v MŠ je třeba zajistit jejich uskladnění, mytí a dezinfekci.

V umývárně je vhodné nainstalovat přebalovací pult, který by měl být v blízkosti umyvadla pro zaměstnance a zajistí intimitu dětí při přebalování. Použité pleny jsou, dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů , odpad, který může představovat biologické riziko. Je tedy nutné pořídit krytý nášlapný odpadkový koš na použité pleny. Maximální doba pro shromažďování odpadu je 3 dny v chlazeném prostoru (Informační materiál MŠMT, 2017).

Dostupnost plen v MŠ zajišťují rodiče dětí, jejichž dítě pleny potřebuje. Povinnost rodičů přinášet hygienické potřeby upravuje školní řád. Rodiče taktéž zajistí dostatek náhradního oblečení pro dítě, aby se v případě pomočení či ušpinění mohlo převléknout.

Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých je v souladu s požadavky na vzdělávání dvouletých dětí.

4.4 Životospráva

Jak bylo uvedeno výše, dvouleté dítě je snadno unavitelné a potřebuje na odpočinek podstatně více času než děti starší. S ohledem na tyto děti je vhodné zvážit úpravu denního režimu.

Dvouleté děti je důležité upozorňovat, aby si zašly na toaletu. Je potřeba také stále v průběhu dne vybízet k pití tekutin. Na začátku školního roku je vhodné potřebu vyměšování a přijímání tekutin provádět v pravidelných časových intervalech, aby došlo k návyku (Splavcová, Kropáčková, 2016).

4.5 Psychosociální podmínky

Předškolní vzdělávání má za úkol doplňovat rodinnou výchovu. Rodinná výchova má tedy zcela nezastupitelnou roli. Úkolem MŠ je co nejvíce se přiblížit rodinnému prostředí. Je důležité usnadnit dítěti adaptaci na nové prostředí, jak nejvíce to půjde. Gregora, Kropáčková (2016) uvádí, že adaptační proces by měl probíhat citlivě, šetrně a hlavně individuálně. Dítě totiž nově přichází do styku se svými vrstevníky a s pedagogy. Zvyká si na nové prostředí, nový režim. Největší problém v adaptaci dítěte představuje odloučení od rodičů. Z toho důvodu by se měla délka pobytu v MŠ postupně navyšovat. Je nevhodné, aby dítě od samého počátku v MŠ trávilo osm a více hodin. Dítě je potřeba pomalým tempem adaptovat na nové prostředí, kamarády a učitele. Zároveň si musí postupně zvykat na nepřítomnost matky při pobytu v MŠ.

Splavcová, Kropáčková (2016) uvádí optimální dobu pro adaptaci 4-6 týdnů a doporučují několik pravidel, které je vhodné dodržovat v době adaptace dvouletého dítěte:

- *„prodlužujeme délku pobytu vždy maximálně o stejný časový úsek,*
- *neměníme dobu pobytu v pondělí nebo po jiném vynechaném dni,*
- *ponecháme dítěti možnost vlastního předmětu (plenka, dudlík, hračka),*
- *v prvních dnech, kdy dítě spí, je dobré, když může rodič být k dispozici hned po samovolném probuzení dítěte,*
- *dítě nebudíme*
- *dbáme na potřeby dítěte, hledáme vhodné formy komunikace.“*

RVP PV (2018) považuje psychosociální podmínky za vhodné, jestliže se děti i dospělí cítí v prostředí MŠ dobře, spokojeně, jistě a bezpečně. Zároveň je povinností učitelů respektovat potřeby dětí a napomáhat k jejich uspokojování. Informační materiál MŠMT (2017) uvádí, že zcela zásadní pro zajištění vyhovujících psychosociálních podmínek je aktivní budování vztahů a spolupráce s rodinou.

4.6 Personální podmínky

Respektování norem, uznávání hodnot a utváření celoživotních návyků se bezpochyby začíná formovat již v předškolním období. Kvalifikovaný a poučený personál je tedy prvním předpokladem kvalitního vzdělávání a výchovy v celém tomto období. Dalším předpokladem, který by mohl pedagogům v jejich práci pomoci jsou optimální počty dětí ve třídě. Z hlediska naplňování potřeb dětí mladších tří let, je menší skupina nutností. Vhodné je rovněž zajištění asistenta pedagoga či nepedagogického pracovníka, který by pomáhal s přebalováním dvouletých dětí, převlékáním nebo jinou péčí o dvouleté děti (Kropáčková, 2015).

Vedení MŠ by mělo plně využívat nejvyšší možné výše úvazků pedagogů. Působení dvou pedagogů současně by mělo být plánováno na nejnáročnější části dne (Informační materiál MŠMT, 2017). V rámci Operačního programu výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) je možné požádat o finanční zajištění dalšího personálu pro MŠ s dvouletými dětmi. Program OP VVV se zaměřuje mimo jiné na podporu společného vzdělávání, tedy personální podporu jako je školní asistent, speciální pedagog a chůva. Podmínkou pro získání podpory je přítomnost alespoň dvou dvouletých dětí, které nedosáhnou tří let v prvním pololetí školního roku, ve kterém děti nastoupí.

Chůva v MŠ bude pomáhat s péčí o dvouleté děti především v oblasti sebeobsluhy.

4.7 Organizace vzdělávání

Dvouletým dětem je potřeba organizačně přizpůsobit aktivity a režim dne. Z tohoto musí vycházet také pedagog při tvorbě plánu. Splavcová, Kropáčková (2016) uvádí fakta, ze kterých by měla učitelka vycházet při přípravě činností:

- *„Dítě si neumí vyhledat hru samo, potřebuje podněcovat a ukazovat možnosti.*
- *Činnosti, které v běžné třídě provádí skupinově, musí často s dvouletými dětmi provádět individuálně či ve dvojicích.*
- *Děti mladší tří let udrží zpravidla pozornost kratší dobu.*
- *Dvouleté děti potřebují na realizování činnosti více času.*
- *Dvouleté děti potřebují více klidu*
- *Podle RVP PV má být maximálně omezeno spojování tříd. Je to nežádoucí a nevhodné.“*

Organizace vzdělávání v MŠ vychází z potřeb dětí a musí vyhovovat jejich individuálním možnostem.

Vyhláška 14/2005 Sb. O předškolním vzdělávání udává, že třída, ve které se vzdělávají pouze děti od 2 do 3 let, má nejméně 12 a maximálně 16 dětí. MŠ, která nemá zřízenou třídu pro dvouleté děti se naplňuje do počtu 24 dětí, přičemž za každé ve třídě zařazené dítě mladší 3 let se do doby dovršení 3 let věku dítěte počet dětí ve třídě snižuje o 2 děti. Počet dětí ve třídě lze snížit nejvýše o 6.

5 Design výzkumného šetření

Tato kapitole si klade za cíl definovat výzkumný problém, výzkumné otázky a cíl empirické části práce. Budeme charakterizovat respondenty i MŠ, ze kterých respondenti pocházejí. Dále popíšeme metodu, kterou budeme pro výzkumné šetření používat.

5.1 Výzkumný problém

Teoretická část bakalářské práce popisuje MŠ jako instituci, která vychovává, vzdělává a pečuje o děti od dvou let věku. Přesněji dále vymezuje opatření, které je vhodné učinit, aby byly vytvořeny optimální podmínky pro děti od dvou do tří let.

Na základě poznatků uvedených v první části této práce byl stanoven výzkumný problém: Mají MŠ s dvouletými dětmi odpovídající podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny?

Pro bližší specifikaci výzkumného šetření byly zvoleny MŠ z okresu Nový Jičín, které v roce 2018/2019 v docházce evidovaly dvouleté děti.

5.3 Výzkumné otázky

V empirické části této práce se pokusíme zodpovědět hlavní výzkumnou otázku, která zní: Mají MŠ s dvouletými dětmi odpovídající podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny? Při analýze hlavní výzkumné otázky jsme identifikovali dvě dílčí podotázky a to:

- Které z podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí splňují MŠ nejčastěji?
- Které z podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí splňují MŠ nejméně často?

Na tyto otázky odpovíme v závěru naší práce a tím vyřešíme hlavní výzkumnou otázku.

5.4 Cíl empirické části práce

Hlavním cílem této části práce je zjistit výzkumným šetřením, zda MŠ s dvouletými dětmi splňují podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny.

Dílčími cíli zjistíme, které z podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí splňují MŠ nejčastěji. Stanovíme také, které z podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí splňují MŠ nejméně často.

5.5 Metody výzkumného šetření

Empirický výzkum této práce bude mít kvalitativně orientovaný charakter. Data budou získávána pomocí interview.

Interview je podle Chrásky (2016, s. 176) „*metoda shromažďování dat o pedagogické realitě, která spočívá v bezprostřední verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta*“.

Pro výzkumné šetření byla použita metoda strukturovaného interview, která se vyznačuje tím, že při něm tazatel vychází z předem připravených otázek i jejich pořadí. Strukturované interview se dá přirovnat k dotazníku, přičemž dotazník vyplňuje respondent, na rozdíl od strukturovaného interview, které zaznamenává tazatel. Výhodou strukturovaného interview je, že všichni respondenti mají stejné podmínky a zároveň se dají získaná data dobře zpracovat (Chráska, 2016).

Interview je postaveno na mezilidském kontaktu a jeho úspěšnost závisí na navázání přátelského vztahu (navození rapportu). Výzkumník by se tedy měl chovat přátelsky, ale zároveň profesionálně. Chladný a nepřívětivý přístup výzkumníka k respondentovi nepovede k úspěšnému interview, dokonce může vést k úplnému odmítnutí spolupráce (Gavora, 1996).

Pro účely této práce jsme vytvořili 13 otázek pro strukturované interview, přičemž prvních 6 otázek je obecných, týkajících se organizačních záležitostí MŠ. Další dvě otázky jsou zaměřeny na zjišťování zajištění materiálních podmínek MŠ. Devátá a desátá otázka se táže na uzpůsobení hygienických podmínek v prostředí MŠ. Poslední 3 otázky zjišťují organizaci vzdělávání dvouletých dětí a personální podmínky.

5.6 Charakteristika respondentů

Lidé, kteří jsou předmětem výzkumného šetření, jsou nazýváni subjektem výzkumného šetření. Všichni, o kterých chceme v rámci výzkumného šetření získat informace, tvoří základní soubor. Z důvodu rozsáhlého základního souboru však musí výzkumník často vybrat část subjektů, která je nazývána výběrový soubor. Výběrový soubor tedy reprezentuje soubor základní (Gavora, 2000).

V naší práci byl výzkumný soubor zvolen záměrným výběrem. To je výběr, který se provádí na základě určení relevantních znaků (Gavora, 2000). Pro výzkumnou část této práce byli vybráni respondenti s následujícími relevantními znaky – učitelky MŠ okresu Nový Jičín, které v roce 2018/2019 v docházce evidovaly dvouleté dítě. Zásadní bylo nálezt MŠ, které vyhovují popsaným znakům.

MŠ z okresu Nový Jičín, které se prezentují vzděláváním dvouletých dětí, byly informovány o výzkumném šetření, které budeme provádět. V e-mailu jsme požádali ředitelky MŠ, zda by bylo možné provést interview se zaměstnanci MŠ, kteří se podílí na vzdělávání dvouletých dětí. Dále jsme objasnili způsob, jakým by šetření probíhalo.

Ředitelky MŠ byly velmi vstřícné a ochotné a se souhlasem zaměstnanců svolily k provedení výzkumného šetření. Z důvodu klidného prostředí byly schůzky k interview domluveny po pracovní době zaměstnanců a tedy po odchodu všech dětí z MŠ.

Výzkumné šetření tak proběhlo s pěti pedagogy pěti státních MŠ v okrese Nový Jičín.

5.7 Vlastní výzkumné šetření

Výzkumné šetření probíhalo v průběhu měsíce března a dubna v pěti MŠ okresu Nový Jičín.

Respondenti byli obeznámeni se smyslem výzkumného šetření a byla s nimi dohodnutá schůzka na určitou hodinu.

Prostředí, ve kterém se interview uskutečňuje by mělo být tiché a klidné, izolované od ostatního dění. Přítomnost jiných lidí (kromě výzkumníka a respondenta) při interview není žádoucí. Respondent by, za přítomnosti jiné osoby, mohl na otázky reagovat odlišně. Schůzka byla dohodnuta vždy po odchodu dětí z MŠ.

Na sjednané schůzce proběhlo nejprve představení výzkumníka, poté byl respondent seznámen s problematikou výzkumného šetření a následně se uskutečnilo interview. Respondent byl dotazován na 13 otázek týkajících se vzdělávání dvouletých dětí v MŠ.

Úkolem výzkumníka bylo navození otevřené a klidné atmosféry, udržet plynulý průběh interview a odpovědi respondenta zaznamenat zápisem či nahrávkou. V našem případě byly použity oba dva způsoby záznamu proto, že někteří pedagogové nevyslovili souhlas k nahrávání rozhovoru.

Všechny interview proběhly bez problémů a produktem se nám staly odpovědi respondentů, které byly následně zpracovány.

Pro účely této práce jsme si MŠ pojmenovali písmeny A, B, C, D a E, aby byla zachována anonymita respondentů.

5.8 Interpretace získaných dat

Data získaná pomocí interview byla rozdělena do několika skupin. První skupinou jsou fakta týkající se vnitřní organizace MŠ. Získali jsme je pomocí prvních pěti otázek. Na tomto místě je přinášíme v podobě stručné charakteristiky MŠ, ve kterých respondenti pracují.

Mateřská škola A čítá 100 dětí, které jsou rozděleny do 4 tříd, z toho 3 jsou heterogenní a jednu tvoří předškoláci. V každé třídě je 25 dětí. Dvouleté děti jsou spolu v jedné třídě, je jich 11. Jeden učitel má tedy na starost 11 dvouletých dětí, ale k tomu ještě 14 dětí starších. Dvouleté děti v docházce evidují od roku 2017/2018. V MŠ pracuje 8 pedagogů a 1 asistent pedagoga, který nepůsobí ve třídě s dvouletými dětmi.

Mateřskou školu B navštěvuje celkem 72 dětí, které jsou rozděleny do 4 tříd. Ve třídách je přibližně stejný počet dětí. Sourozenci jsou v této MŠ obvykle spolu v jedné třídě. Jedná se o heterogenní třídy, až na jednu, kterou tvoří předškolní děti. V této MŠ jsou v jedné třídě dvě dvouleté děti, a v dalších dvou třídách v každé po třech dětech. Dohromady je zde 8 dvouletých dětí. V letošním školním roce zde pracuje také asistent pedagoga. S dvouletými dětmi tato MŠ pracuje přibližně 5 let.

Do mateřské školy C chodí 43 dětí. Děti jsou rozděleny do dvou tříd podle věku, jedná se o homogenní třídy. V současné době tato MŠ eviduje 7 dvouletých dětí, které jsou spolu v jedné třídě. MŠ má 4 pedagogy a nyní také jednu chůvu. S dvouletými dětmi pracují 6 let.

Mateřská škola D má 2 třídy po 28 dětech. Do jedné z tříd chodí děti ve věku 2-5 let a do druhé třídy chodí děti ve věku 6-7 let, případně je třída doplněna i šikovnými pětiletými dětmi. Do MŠ bylo přijato 5 dvouletých dětí, ale tři z nich nastoupily až ve třech letech. V současné době tedy MŠ navštěvují dvě dvouleté děti. V roce 2017/2018, kdy MŠ s dvouletými dětmi začínala pracovat, zde byla také chůva. V letošním školním roce nezaměstnávají ani asistenta pedagoga, ani chůvu. Tato MŠ má 4 pedagogické zaměstnance.

Do mateřské školy E chodí 61 dětí. Disponuje třemi heterogenními třídami, přičemž v každé třídě jsou dvě dvouleté děti. V roce 2018/2019 tuto MŠ navštěvuje 6 dvouletých dětí a pracuje zde rovněž 6 pedagogických zaměstnanců. Dvouleté děti do MŠ docházejí první rok, dříve s takto malými dětmi nepracovali.

4.1.1 Materiální podmínky

Tato skupina otázek je zaměřena na problematiku uzpůsobení materiálních podmínek pro dvouleté děti v MŠ. Řeší problematiku hraček nevhodných pro děti do tří let a uskladnění plen nebo jiných hygienických potřeb pro dvouleté děti, které je potřebují.

Jak jste při vstupu dvouletých dětí do vaší MŠ naložili s hračkami, které jsou nevhodné pro děti do tří let?

Odpovědi na tuto otázku byly většinou rovnocenné. Většina respondentek uvedla, že hračky nevhodné do tří let nejsou mladším dětem přístupné. Jediná učitelka MŠ A odpověděla, že tyto hračky neodstranili mladším dětem z dosahu.

Učitelka MŠ A: *„Neudělali jsme žádná opatření, co se týká hraček nevhodných pro dvouleté děti. Snažíme se pořizovat hračky, se kterými si vyhraji dvouleté děti i děti starší.“*

Učitelka MŠ B: *„Hračky, které nejsou vhodné pro děti do tří let jsme umístili na bezpečné místo. Dali jsme je buď na vyšší police anebo jsme je dali do uzamykatelných skříněk.“*

Učitelka MŠ C: *„No, trochu jo, ale nijak zásadně. Máme odděleně hračky pro dvouleté děti a odděleně pro starší. Hračky, které by byly nebezpečné jsme jim odstranili z dosahu.“*

Učitelka MŠ D: *„Malé hračky nejsou menším na dosah.“*

Učitelka MŠ E: *„Jen jsme dali na jiné místo nějaké hračky, které by dvouletí mohli třeba vdechnout.“*

Odpovědi na tuto otázku jsou tedy ve 4 případech z 5 v souladu s doporučeními uvedenými v Informačním materiálu MŠMT ČR.

Jak řešíte uložení plen nebo jiných hygienických potřeb, které potřebují dvouleté děti na rozdíl od ostatních? Máte na ně vyčleněnou skříň?

Na tuto otázku učitelky MŠ A, B a E odpovídají, že hygienické potřeby pro dvouleté děti odkládají k ostatním hygienickým potřebám. Můžeme tedy říci, že na tyto potřeby mají vyčleněný prostor. Respondentky MŠ C a D se vyjádřily, že na hygienické potřeby pro dvouleté děti nemají úložné prostory.

Učitelka MŠ A: *„Veškeré hygienické potřeby jsou uloženy na určeném místě.“*

Učitelka MŠ B: *„Na pleny vyčleněnou skříň nemáme. Matky pleny denně nosí a dáváme je k ostatním hygienickým potřebám.“*

Učitelka MŠ C: „*Ne, rodiče nosí pleny pro děti vždycky trochu do zásoby a nechávají je v šatně na místě dítěte.*“

Učitelka MŠ D: „*Vzhledem k velkému počtu zájemců o nástup do MŠ máme děti dvouleté jen výjimečně a když jsou, tak opravdu jsou to děti, které rodiče již před nástupem naučili zvládnout základní věci, takže pleny nepoužívají, pouze výjimečně. Nemáme na ně extra místo.*“

Učitelka MŠ E: „*No, pokud některé dítě nosí pleny, tak je uložíme k ostatním hygienickým potřebám a ty teda máme ve skříni.*“

Tři z pěti respondentek odpověděly kladně na otázku týkající se úložných prostor na hygienické potřeby pro dvouleté děti.

Celkově tedy máme na otázky týkající se materiálních podmínek 7 odpovědí, které odpovídají doporučeným podmínkám pro vzdělávání dětí od 2 do 3 let.

4.1.2 Hygienické podmínky

Další skupina otázek zjišťuje, zda MŠ s dvouletými dětmi odpovídají hygienickým podmínkám pro vzdělávání dvouletých dětí.

Nosí dvouleté děti ve vaší MŠ pleny? Kdo zajišťuje dostupnost plen v MŠ? Máte tuto skutečnost zakotvenou ve školním řádu?

Z hlediska hygienických podmínek se zde zaměřujeme na otázku, zda mají MŠ problematiku používání plen zakotvenou ve školním řádu. Odpovědi všech respondentek byly zcela totožné a to, že tuto skutečnost ve školním řádu nemají. Uváděly většinou, že se jedná pouze o ústní dohodu mezi MŠ a rodiči.

Učitelka MŠ A: „*Pleny děti nenosí, ale ty které se při spaní počůrávají mívají jednorázové podložky. Na tomto jsme se dohodli s rodiči, takže pokud dítě podložku potřebuje, zajistí ji rodič. Ve školním řádu toto nemáme, jde o dohodu mezi MŠ a rodiči.*“

Učitelka MŠ B: „*Ne, několik dětí se počůrávalo ve spaní, tak matky měly na rozmyšlenou, zda budou pokaždé povlečení prát či zajistí pleny. Zajišťují je rodiče sami, byla to interní dohoda, tak ve školním řádu toto nemáme.*“

Učitelka MŠ C: „*Některé nosí, tak jejich rodiče musí přinést do MŠ pleny, ale ve školním řádu to nemáme.*“

Učitelka MŠ D: „*Nemáme a nosí opravdu jen výjimečně, rodiče přinesou.*“

Učitelka MŠ E: „V mé třídě nosí jedno a v ostatních vlastně ani nevím přesně. Pleny nosí rodiče. Obvykle jich přinesou víc, ať vydrží více než na jeden den. Nedávali jsme to do školního řádu.“

Disponuje vaše MŠ přebalovacím pultem? Máte dětské nočníky? Jak nakládáte s použitými plenami, máte na ně krytý nášlapný koš?

V této části jsou 3 otázky týkající se hygienických požadavků, které si jednotlivě rozebereme. Na první výše uvedenou otázku odpověděly všechny respondentky záporně. Druhá otázka již měla odpovědi různorodější. Respondentky MŠ B, D a E uvedly, že nočníky v MŠ nemají. Zbývající respondentky odpověděly kladně.

Na poslední otázku všechny respondentky odpověděly, že krytý nášlapný koš v MŠ mají.

Učitelka MŠ A: „Přebalovací pult nemáme, nebyl potřeba. Nočníky sice máme, ale prakticky je nevyužíváme. Používáme je jen občas na překlenutí adaptačního období těch dětí.“

Učitelka MŠ B: „Přebalovací pult nebyl třeba. Nášlapný koš máme a nad nočníky jsme uvažovali, ale nakonec byla zvolena varianta nižšího záchodu se stupátky. Ukázalo se to jako dostačující.“

Učitelka MŠ C: „No, zvažovala se koupě přebalovacího pultu, ale nakonec ne. Máme jen přebalovací podložku. Nočníky máme a často používáme. Ty použité pleny vyhazujeme právě do toho krytého koše.“

Učitelka MŠ D: „Nemáme nic z toho, krytý nášlapný koš teda ano, ale ne zvlášť na pleny.“

Učitelka MŠ E: „Nemáme pult ani nočníky. A ty pleny vyhazujeme do koše, je krytý nášlapávací. Pak to vyhodíme do popelnice.“

K tomuto celku otázek jsme získali 8 odpovědí negativních a 7 pozitivních. K předchozí otázce se vyjádřilo všech 5 respondentek záporně. Většina odpovědí je tedy ve prospěch neuzpůsobení hygienických podmínek.

4.1.3 Organizační podmínky

Tato skupina otázek zjišťovala, zda MŠ upravovaly, s ohledem na dvouleté děti, denní režim. Jak jsme uvedli v teoretické části práce, dvouleté děti obvykle potřebují odpočinek častěji než děti starší.

Upravovali jste denní režim s ohledem na dvouleté děti?

Zda MŠ upravovaly denní režim s ohledem na dvouleté děti jsme zjišťovali, abychom přišli na to, zda MŠ upravovaly organizační podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí. Odpovědi respondentek byly v tomto případě dost rozporuplné. Zde nabízíme jejich přehled.

Učitelka MŠ A: *„Nebylo potřeba, dvouleté děti vše zvládají spolu se staršími.“*

Učitelka MŠ B: *„Neupravovali, ale je to opravdu hrozné. Ve chvíli, kdy chceme jít s většími dětmi ven, malé děti si vzpomenou, že by chtěly jít spát, ale nemáme jinou možnost, musí jít s námi ven.“*

Učitelka MŠ C: *„Jo upravovali, to by jinak nešlo. Například, když jdeme ven, jdou se dříve převlékat, chodí spát dříve než děti starší a tak dále. V těchto časech s nimi pracuje chůva.“*

Učitelka MŠ D: *„Bylo by to bezpředmětné, bereme opravdu šikovné děti, které vše zvládají.“*

Učitelka MŠ E: *„Nemohli jsme, máme heterogenní třídy a jen dva dvouletáky v jedné, takže se musí přizpůsobit oni.“*

Z výše uvedených odpovědí vyplývá, že denní režim vzhledem k dvouletým dětem upravila pouze MŠ C.

Mají dvouleté děti možnost si kdykoliv během dne lehnout a odpočinout si? Kde?

Tato otázka je reakcí na doporučení MŠMT nabídnout dětem možnost odpočinku kdykoliv během dne. Odpovědi byly následující.

Učitelka MŠ A: *„Ano, ve třídách máme relaxační povalovadla, říkáme tomu mazlíčci, kde si mohou, nejen dvouleté děti, kdykoliv během dne odpočinout.“*

Učitelka MŠ B: *„Nemají, musí vydržet až do doby, kdy si půjdou lehnout všechny děti. Proto je tato kombinace dvouletých dětí s ostatními ve třídě naprosto nevyhovující. Myslím, že dvouleté děti by měly mít jediné zřízenou samostatnou třídu, jinak je tato situace nezvladatelná.“*

Učitelka MŠ C: *„Ano, pořizovali jsme vaky“*

Učitelka MŠ D: *„Ne, zvládají vše, stejně jako starší.“*

Učitelka MŠ E: *„To ano, ve třídě máme barevné matrace, kde si můžou lehnout.“*

Tři z uvedených MŠ pořídily odpočívadla či matrace, aby si dvouleté děti mohly během dne ve třídě odpočinout. Ostatní dvě MŠ takové možnosti nenabízejí.

Na otázky týkající se organizačních podmínek jsme získali celkem 6 odpovědí v rozporu s doporučením MŠMT a 4 odpovědi, které vyhovují onomu doporučení. Musíme tedy konstatovat, že MŠ neupravily organizační podmínky s ohledem na dvouleté děti.

4.1.4 Personální podmínky

Předpokládáme, že ředitelé MŠ využívají maximální možné výše úvazků pedagogů. Víme, že v pedagogických profesích je potřeba se neustále vzdělávat. Práce s dvouletými dětmi vyžaduje odlišný přístup, než k dětem starším. Zaměřili jsme se tedy na to, zda pedagogové absolvovali školení týkající se práce s dvouletými dětmi.

Absolvovali pedagogové nějaké školení týkající se práce s dvouletými dětmi?

Touto otázkou bylo sledováno, zda jsou pedagogové připraveni, na základě školení, pro práci s dvouletými dětmi. Tři z respondentek odpověděly ano a byly pouze dvě, které neabsolvovaly školení. Respondentka B to zdůvodnila nedostatkem financí a respondentka E tím, že školení jim nebylo domluveno.

Učitelka MŠ A: „*Ano, měli jsme školení, které se týkalo přímo tohoto tématu.*“

Učitelka MŠ B: „*Ne, jediné samostudium. Škola nemá finance, aby nám zaplatila nějaké takové školení. Můžeme si jediné zaplatit sami ze svých prostředků a zajít si na takové školení.*“

Učitelka MŠ C: „*Ano, myslím, že se to jmenovalo přímo práce s dvouletými dětmi v MŠ.*“

Učitelka MŠ D: „*Když jsme začínali s dvouletými pracovat, tak ano. Na začátku minulého roku.*“

Učitelka MŠ E: „*Neměli, nikdo nám nic nezařídil.*“

Většina odpovědí týkající se personálního zajištění je kladná, a proto můžeme připustit, že MŠ uzpůsobily personální podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí.

5.9 Shrnutí získaných výsledků

Hlavním cílem této části práce bylo zjistit pomocí výzkumného šetření, zda MŠ s dvouletými dětmi mají odpovídající podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny. K tomuto zjištění nám dopomáhaly dílčí cíle této práce. V této kapitole se pokusíme popsat, k jakému výsledku jsme došli.

První skupina otázek interview se týkala obecných informací o mateřské škole. Většina MŠ, které se zúčastnily výzkumného šetření, má v jedné třídě více než dvacet dětí a ve většině případů mají v jedné třídě dvě dvouleté děti. Nejvyšší zaznamenaný počet dvouletých dětí v jedné třídě, který byl zjištěn výzkumným šetřením, byl 11. Chůva či asistent pedagoga s dvouletými dětmi pracuje pouze ve dvou případech z pěti. Délka praxe s dvouletými dětmi se u jednotlivých respondentů velmi lišila. Dvě MŠ s nimi pracují dva roky, jedna z nich necelý rok, další 5 let a poslední 6 let.

Druhá skupina otázek se zabývala materiálními podmínkami v MŠ. Bylo zjištěno, že ve většině případů odložili hračky nevhodné pro děti do tří let na místo, kde se k nim dvouleté děti nedostanou. Na otázku týkající se úložných prostor na hygienické potřeby pro dvouleté děti odpověděla většina respondentek tak, že hygienické potřeby pro dvouleté děti ukládají společně k ostatním hygienickým potřebám. Prostor pro ukládání hygienických potřeb pro tyto děti vyčleněn je. Sedm z deseti odpovědí týkajících se materiálních podmínek je pro nás pozitivních. Můžeme tedy konstatovat, že většina MŠ splňuje materiální podmínky pro vzdělávání dětí ve věku 2-3 let.

Třetí skupinou otázek jsme se dotazovali, zda MŠ odpovídají hygienickým podmínkám dle Informačního materiálu MŠMT ČR. Informační materiál MŠMT ČR doporučuje ukotvit zajišťování a používání plen v MŠ ve školním řádu. Informuje také o vhodnosti vybavit MŠ přebalovacím pultem, dětskými nočníky a krytým nášlapným košem.

Žádná z dotazovaných MŠ nemá problematiku týkající se používání plen v MŠ ukotvenou ve školním řádu. Ve všech případech se jedná pouze o ústní dohodu s rodiči, kteří dostupnost plen také zajišťují. Zjistili jsme, že většina MŠ nedisponuje nočníky a žádná z nich nemá přebalovací pult. Naopak všechny respondentky potvrdily používání krytých nášlapných košů.

Z výše uvedeného vyplývá, že většina MŠ nevytvořila hygienické podmínky ke vzdělávání dětí ve věku 2-3 let.

Další část rozhovoru se věnovala organizačním podmínkám, které by MŠ měly vytvořit vzhledem ke vzdělávání dvouletých dětí. Jak jsme uvedli v první části této práce, dvouleté děti potřebují delší čas na odpočinek i na převlékání. Potřebují častější střídání aktivity, protože u jedné dlouho nevydrží. Ptali jsme se, zda MŠ upravovaly režim s ohledem na dvouleté děti. Většina dotazovaných odpověděla záporně a často i s dalším komentářem, že dvouleté děti se zvládají přizpůsobit dětem starším či naopak, že dvouleté děti jsou unavené a nevyspalé, ale MŠ nemají takové personální zajištění, aby mohly denní režim pro dvouleté děti upravit. Další otázkou týkající se organizačních podmínek jsme se tázali, zda mají dvouleté děti možnost si

kdykoliv během dne lehnout a odpočinout. Na tuto otázku odpověděly tři z pěti dotazovaných kladně. Celkově byl větší počet respondentek, které odpověděly, na otázky organizačních podmínek pro dvouleté děti, záporně. Pouze 4 odpovědi byly kladné. Můžeme tedy konstatovat, že MŠ nesplňují organizační podmínky vzhledem k přijímání dvouletých dětí.

Poslední části rozhovoru byly zjišťovány personální podmínky v MŠ, kde vzdělávají dvouleté děti. Ptali jsme se, zda absolvovali pedagogové školení, které se týká problematiky práce s dvouletými dětmi. Tři z odpovědí byly kladné, a proto můžeme konstatovat, že MŠ splňují personální podmínky ke vzdělávání dvouletých dětí.

Zjistili jsme tedy, že ke vzdělávání dvouletých dětí MŠ nejčastěji splňují podmínky materiální a personální. Naopak nejméně často jsou splňovány podmínky v oblasti organizační a hygienické.

Sečtením počtu kladných a záporných odpovědí interview jsme dospěli k závěru a můžeme konstatovat, že MŠ s dvouletými dětmi splňují podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny.

Závěr

Mnoho rodičů dnes řeší otázku, zda umístit dvouleté dítě do mateřské školy a vrátit se do zaměstnání či trávit čas doma a pečovat o svého potomka. Pokud se rozhodnou pro první variantu, vyvstává otázka připravenosti mateřských škol na přijetí takto starých dětí. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo soubor optimálních podmínek pro vzdělávání dětí od dvou do tří let. Doporučuje učinit opatření, která povedou k vytvoření takových podmínek. Smyslem této práce bylo zmapovat současnou situaci připravenosti MŠ na přijetí dvouletých dětí. Zabývali jsme se podmínkami materiálními, hygienickými, organizačními a personálními.

Bakalářská práce byla rozdělena na teoretickou a empirickou část. První částí práce jsme se snažili teoreticky vymezit nejdůležitější fakta této problematiky. Kladli jsme si za cíl popsat optimální podmínky ke vzdělávání dvouletých dětí. Nejprve jsme charakterizovali mateřskou školu jako první instituci, do které dítě vstupuje. Popsali jsme specifika dvouletého dítěte a dvouleté dítě v mateřské škole. Dále jsme se věnovali opatřením, které je vhodné učinit při vzdělávání dvouletých dětí, aby byly zajištěny kvalitní podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny.

Empirická část si kladla za cíl zjistit, pomocí výzkumného šetření, zda mateřské školy s dvouletými dětmi splňují odpovídající podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny. Tento hlavní cíl jsme naplnili pomocí cílů dílčích. Těmi jsme stanovili, které z podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí splňují mateřské školy nejčastěji, a které z podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí splňují mateřské školy nejméně často.

Potřebná data byla sbírána pomocí interview s respondenty, poté analyzována a interpretována. Výzkumným vzorkem byli pedagogové pěti různých mateřských škol v okrese Nový Jičín.

Výzkumným šetřením jsme zjistili, že mateřské školy s dvouletými dětmi mají odpovídající podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny. Nejčastěji uzpůsobované podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí jsou ty materiální a personální. Nejméně často MŠ přizpůsobují hygienické a organizační podmínky. Tímto byly cíle bakalářské práce naplněny.

Přínos této práce můžeme vidět v obohacení veřejnosti o poznatky týkající se vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Tato bakalářská práce může být inspirací ředitelům mateřských škol. Mohou zjistit, na kterých podmínkách vzdělávání je vhodné zapracovat. Vhodné by však bylo pokračovat v dalším výzkumném šetření, které by řešilo stejnou problematiku. Respondenti by však mohli být ředitelé mateřských škol, kteří by

objasnili uzpůsobení či neuzpůsobení některých podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí v této organizaci.

Seznam použitých pramenů a literatury

- BEČKOVÁ, Ivana. *Adaptace dítěte v mateřské škole*. In: Metodický portál RVP [online]. 11. 4. 2008, [cit. 20.11.2018]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/2215/ADAPTACE-DITETE-V-MATERSKE-SKOLE.html/>
- BEČKOVÁ, Ivana. *Uspokojování potřeb dítěte v podmínkách současné mateřské školy*. In: Metodický portál RVP [online]. 11.4.2008 [cit. 20.11.2018]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/pk/2214/USPOKOJOVANI-POTREB-DITETE-V-PODMINKACH-SOUCASNE-MATERSKE-SKOLY.html/>
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- GREGORA, Martin a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vývoj batolete od jednoho roku do tří let*. Praha: Grada, 2016, 160 s. ISBN 978-80-247-5085-9
- HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*. Praha: Grada, 2018, 310 s. ISBN 978-80-247-4675-3.
- Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let [online]. Praha: MŠMT, 2017. 12 s. [cit. 29.12.2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/39798/>
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008, 193 s. ISBN 978-80-247-1568-1.
- KREJČOVÁ, Věra a kol. *Individualizace v mateřské škole*. Praha: Portál, 2015, 182 s. ISBN 978-80-262-0812-9.
- KROPÁČKOVÁ, Jana a Hana SPLAVCOVÁ. *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání od jara do léta*. Praha: Raabe, 2017, 226 s. ISBN 978-80-7496-316-2.
- KROPÁČKOVÁ, Jana. *Specifika práce s dvouletými dětmi v mateřské škole – 2. díl*. In: Metodický portál RVP [online]. 14.10.2015 [cit. 2.12.2018]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/20401/SPECIFIKA-PRACE-S-DVOULETYMI-DETMI-V-MATERSKE-SKOLE---2-DIL.html/>
- PLAGA, Robert. *Vyhláška o předškolním vzdělávání* [online]. 30. 7. 2018, [cit. 20.11.2018]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/zakony/2018/1/zakon-151-2018-Sb-vyhlaska-kterou-se-meni-vyhlaska-c-14-2005-sb-o-predskolnim-vzdelavani-ve-zneni-pozdejsich-pred-SB2018151>
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2018. 50 s. [cit. 20.12.2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka a kol. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 189 s. ISBN 978-80-244-2433-0.

ŠMELOVÁ, Eva a kol. *Univerzitní mateřská škola a její specifika v oblasti předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 167 s. ISBN 978-80-244-3877-1.

SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016, 167 s. ISBN 978-80-262-1042-9.

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010, 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9.

Vyhláška č. 410/2005 Sb. o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých[online]. 17. 1. 2017, [cit. 21. 4. 2019]. Dostupné z:<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-410>

WARNER, Penny. *160 her a cvičení pro první tři roky života dítěte*. Praha: Portál, 2009, 185 s. ISBN 9788073676339.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) [online]. 2004, [cit. 3.1.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-9-2018>

Zákon o odpadech a o změně některých dalších zákonů [online]. 1. 3. 2019, [cit. 1. 2. 2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-185>

Seznam zkratek

Informační materiál MŠMT	Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OP VVV	Operační program výzkum, vývoj, vzdělávání
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Maslowova pyramida potřeb

Obrázek č. 2 Naplňování potřeb v MŠ

Seznam příloh

Příloha č. 1 Otázky k interview

Příloha č. 1 Otázky k interview

Kolik dětí navštěvuje Vaši MŠ? Do kolika tříd jsou děti rozděleny?

Podle jakého kritéria jsou děti do tříd rozděleny?

Kolik dvouletých dětí je v jednotlivých třídách?

Působí ve vaší MŠ chůva či asistent pedagoga? Kolik?

Kolik let vaše MŠ s dvouletými dětmi pracuje?

1) materiální podmínky

Jak jste při vstupu dvouletých dětí do vaší MŠ naložili s hračkami, které jsou nevhodné pro děti do tří let?

Jak řešíte uložení plen nebo jiných hygienických potřeb, které potřebují dvouleté děti na rozdíl od ostatních? Máte na ně vyčleněnou skříň?

2) hygienické podmínky

Nosí dvouleté děti ve vaší MŠ pleny? Kdo zajišťuje dostupnost plen v MŠ? Máte tuto skutečnost zakotvenou ve školním řádu?

Disponuje vaše MŠ přebalovacím pultem? Máte dětské nočníky? Jak nakládáte s použitými plenami, máte na ně krytý nášlapný koš?

3) organizační podmínky

Upravovali jste denní režim s ohledem na dvouleté děti?

Mají dvouleté děti možnost si kdykoliv během dne lehnout a odpočinout si? Kde?

4) personální podmínky

Absolvovali pedagogové nějaké školení týkající se práce s dvouletými dětmi?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Mgr. Marie Dorazilová
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	PhDr. Jitka Petrová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Připravenost mateřských škol na přijímání dvouletých dětí
Název v angličtině:	Kindergarten's readiness for admission of two-year-olds
Anotace práce:	Bakalářská práce byla zaměřena na připravenost mateřských škol na přijímání dvouletých dětí. Hlavním cílem této práce bylo popsat optimální podmínky ke vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole a zjistit, zda mateřské školy s dvouletými dětmi tyto podmínky splňují. První část práce, teoretická, popisovala současnou mateřskou školu, dále specifika dvouletého dítěte a následně dvouleté dítě v prostředí mateřské školy. Tato část je zakončena výčtem opatření, které je vhodné učinit, aby byly zajištěny kvalitní podmínky pro vzdělávání této věkové skupiny. Teoretická část práce si kladla za cíl popsat optimální podmínky ke vzdělávání dvouletých dětí v mateřské škole. Cílem empirické části práce bylo zjistit výzkumným šetřením, zda mateřské školy s dvouletými dětmi splňují podmínky doporučené pro vzdělávání této věkové skupiny. Prostřednictvím dílčích cílů bylo zjištěno, které z podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí splňují mateřské školy nejčastěji a které z podmínek pro vzdělávání dvouletých dětí splňují nejméně často. Data pro zpracování druhé části práce byla sbírána pomocí interview, poté analyzována a interpretována. Na závěr byla výsledná zjištění shrnuta a byly zodpovězeny výzkumné otázky.
Klíčová slova:	vzdělávání, dvouleté dítě, mateřská škola, materiální

	podmínky, hygienické podmínky, personální podmínky, organizační podmínky
Anotace v angličtině:	This Bachelor's thesis concerns with kindergarten's readiness for admission of two-year-olds. The primary objective of this thesis was to describe the optimal conditions for education of two-year-olds and to find out whether kindergartens, which admit children of this age, do meet this conditions in practice. The first chapter of this work describes the current legislation relevant to kindergartens, characteristics of two-year olds and two-year-old's behaviour in the kindergarten environment. This chapter in then enclosed with a list of precautions, which should be taken in order to facilitate optimal conditions for this age cathegory. The first chapter aims to describe the optimal conditions for education of two-year-olds. The objective of the second, empirical, chapter was to find out whether kindergartens, which admit children od this age, do meet the mentioned conditions. By means of intermediate objectives, the most commonly met conditions were discerned from the least commonly met conditions. The dataset for realization of the investigation was asquired in form of an interview with preschool teachers. The findings of the invetigation were finally summarized in the conclution and the research questions were answered.
Klíčová slova v angličtině:	education, two-year-old child, kindergarten, material conditions, hygienic conditions, personal conditions, organizational conditions
Přílohy vázané v práci:	1
Rozsah práce:	43 stran (71 370 znaků)
Jazyk práce:	Čeština